

Finalni izveštaj i preporuke

Ka efikasnijim budžetskim politikama na lokalnom nivou - budžetska linija 481, dotacije za nevladine organizacije

Raspodela novca sa budžetske linije 481 – Dotacije za nevladine organizacije i dalje je netransparentna, pokazali su rezultati pilot projekta "Ka efikasnijim budžetskim politikama na lokalnom nivou - budžetska linija 481, dotacije za nevladine organizacije" koji su Centar za razvoj neprofitnog sektora (CRNPS) i Centar za istraživanje javnih politika sproveli u tri opštine - Pirotu, Kraljevu i Somboru, u periodu od septembra do novembra ove godine.

Analizirali smo podatke o trošenju novca sa budžetske linije 481 u 2014. godini, koje su nam dostavile lokalne samouprave i organizovali tri okrugla stola sa predstavnicima lokalnih samouprava, organizacija civilnog društva uključujući i tradicionalna udruženja građana (udruženja osoba sa invaliditetom, kulturno umetnička društva, dr) i drugih zainteresovanih građana.

Najveći deo novca sa budžetske linije 481 odlazi sportskim organizacijama, verskim udruženjima, Crvenom krstu, političkim strankama a svega oko jedne petine ili manje usmerava se ka udruženjima građana (NVO). Nalazi koje smo dobili analiziranjem rezultata u Pirotu i Kraljevu poklapaju se sa rezultatima prethodnih analiza koje je CRNPS sproveo od 2007 do 2010. Rezultati iz Sombora su neuporedivi.

Uvođenje institucije konkursa u raspodeli novca sa budžetske linije 481 doprinelo je transparentnijim uslovima apliciranja u sve tri opštine, ali se ova obaveza i dalje odnosi samo na NVO i klasična udruženja građana ali ne i na sportske klubove (izuzev u Somboru), Crveni krst, verske organizacije, političke partije i druge korisnike sa ove linije.

Prakse lokalnih samouprava u saradnji sa NVO, u načinu raspodele novca i kontroli utrošenih sredstava drastično se razlikuju pokazala je analiza CRNPS i Centra za istraživanje javnih politika. Čak i u najboljim primerima (Piroto) postoji veliki prostor za poboljšanje. U procedurama budžetiranja javljaju ozbiljne greške (Sombor) a o prioritetima u finansiranju odlučuje se (i) na volontaristički način (Kraljevo) i pod snažnim uplivom partijskih interesa.

Veliki deo novca kojim se finansiraju potrebe građana (van linije 481) raspodeljuje se na bazi diskrecionih odluka predstavnika vlasti, bez sprovođenja konkursa i utvrđenih procedura za praćenje trošenja novca i postignutih rezultata.

Ne postoji dijalog između predstavnika države, privrede i NVO o zajedničkom utvrđivanju prioriteta u finansiranju građana iako u pojedinim sredinama postoje jaki privredni subjekti (Piroto), koji izdvajaju značajne sume novca u okviru projekata korporativne društvene odgovornosti.

Lokalne samouprave nisu u mogućnosti da same određuju koliko bi novca želele da rasporede na budžetsku liniju 481. Striktne pravila sa republičkog nivoa ih prisiljavaju na oštru politiku štednje.

NVO nedovoljno međusobno sarađuju i nisu dovoljno aktivne u otvaranju dijaloga sa lokalnim samoupravama. Tamo gde je dijalog bolji (Piroto) i uslovi finansiranja NVO su bolji. Posle našeg

This project is funded by the European Union, through the EU Instrument for Pre-accession Assistance (IPA) Civil Society Facility (CSF)

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

okruglog stola u Kraljevu, prisutne NVO odlučile su da organizuju sastanak da bi utvrdile zajedničku listu zahteva prema lokalnoj samoupravi.

Preporuke:

- **neophodno je razdvojiti budžetsku liniju 481 prema korisnicima sredstava**, da bi se jasnije sagledalo koliko od ukupno odobrenog novca sa ove linije odlazi ka svakoj podgrupi korisnika.
- **potrebno je sprovesti depolitizaciju i profesionalizaciju zaposlenih koji rade na poslovima budžeta**
- **uključiti OCD u proces finansiranja sa budžetske linije 481** od učešća u određivanju prioriteta potreba građana, do članstva u komisijama koje donose odluke o raspodeli novca do procesa kontrole utrošenih sredstava i merenja efekata sprovedenih projekata na budžetskoj liniji 481.
- **uvesti programske budžete** orjentisane na očekivane rezultate korišćenja javnih sredstva i merljive pokazatelje uspešnosti njihove realizacije **za sve korisnike sa budžetske linije 481.**
- **uspostaviti mehanizme za praćenje veze i ishoda predizbornih obećanja vlasti** na lokalnom nivou i javnih politika koje se zagovaraju u praksi kroz usmeravanje javnih sredstava.
- **dati lokalnim samoupravama veća prava** u određivanju koliko novca iz budžeta žele da usmere na budžetsku liniju 481
- **inicirati dijalog između lokalnih samouprava, NVO i privrednih društava** u određivanju prioriteta potreba građana, podstaći udruživanje sredstava države i privrede u finansiranju tih potreba i aktivno uključiti civilni sektor u sprovođenje ovako finansiranih projekata
- **organizacije NVO se na terenu i kroz organizovanje konkretnih akcija moraju izboriti da ih lokalne samouprave više uvažavaju** i doprineti jačanju svesti građana da treba da preuzmu snažniju ulogu u formulisanju budžetskih politika i nadzoru trošenja javnih sredstava.

Projekat podržava Balkan Civil Society Development Network (BCSDN).

Centar za razvoj neprofitnog sektora (CRNPS) se od ranih 2000. bavi analizom trošenja novca sa budžetske linije 481. a najopsežniju analizu trošenja sa ove linije na republičkom i lokalnom nivou sproveo je u periodu od 2007. do 2010. godine. U 2010. godini CRNPS je analizom obuhvatio 167 opština u Srbiji.

Centar za istraživanje javnih politika je udruženje građana osnovano 2010. godine zarad istraživanja i podsticanja diskusije o aktuelnim aspektima konkretnih javnih politika u kontekstu demokratskog odlučivanja.

Ovim projektom želimo da oživimo debatu o važnosti transparentnosti budžetske linije 481, damo preporuke za izmene procedura i pojačamo pritisak javnosti na stvaranje bolje saradnje između vlade i organizacija civilnog društva u okviru procesa pristupanja Srbije EU.

This project is funded by the European Union, through the EU Instrument for Pre-accession Assistance (IPA) Civil Society Facility (CSF)

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

ISTORIJA ZLOUPOTREBE BUDŽETSKE LINIJE 481

Ko je sve gostovao na budžetskoj liniji 481? Kao što joj i samo ime govori, ova budžetska linija namenjena je finansiranju nevladinih organizacija (takve organizacije su Crveni krst, političke stranke, verske i sportske organizacije, udruženja građana (kako nova, tako i onih starog tipa, klasična, udruženja osoba sa invaliditetom, kulturno umetnička društva, i slično). Sa ove linije ne mogu se finansirati organizacije čiji je osnivač država (bilo kojeg nivoa vlasti) ili dobitne organizacije - privredne organizacije (DOO, AD, preduzetnici...), javna preduzeća, pojedinci, i indirektni korisnici budžeta i drugi državni organi (škole, fakulteti, zdravstvene institucije, institucije kulture, trgovinski sud, pravobranilaštvo, Nacionalna služba za zapošljavanje, Centar za socijalni rad...)

Od 2000. kada je CRNPS počeo da se bavi istraživanjem trošenja sa budžetske linije 481 –Dotacije za nevladine organizacije, zabeležene su brojne zloupotrebe sredstava sa ove budžetske linije: u prvim godinama dešavalo se da se novac dodeljuje za finansiranje Srpske akademije nauka (SANU), policije i drugih državnih institucija, da se kao korisnici na ovoj liniji vode različiti rashodi koji iz nekih razloga nisu mogli biti knjiženi u drugim budžetskim razdelima (kao na primer „adaptacija pograničnog prelaza“, „nekompromitovani intelektualci“, „rekonstrukcija grobnice na Novom groblju“, „popravka putne mreže u iznosu od 10.000 dinara“, „izgradnja regionalne deponije“, „sudska rešenja“, „tekuće popravke zgrada i objekata, „kompjuteri za policiju“, „policajska stanica“, „zarada upravnog odbora“¹, i da se evidencija o korisnicima vodi nemarno („zakonska obaveza“, „buket cveća“, „Ranko“)²

Zahvaljujući konstantom pritisku civilnog sektora na institucije vlasti, danas više nema ovakvih grubih zloupotreba budžetske linije 481, ali kako svedoči javna rasprava povodom usvajanja teksta predloga Nacionalne strategije za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva u Republici Srbiji za period 2015-2019. godine³, brojne publikacije CRNPS iz prethodnog perioda⁴ i rezultati našeg pilot projekta u Pirotu, Kraljevu i Somboru, i dalje postoji ogroman prostor za poboljšanje.

Sve inicijative javnog zastupanja koje je sproveo CRNPS imale su dva jedinstvena cilja: **uvođenje većeg stepena transparentnosti dodeljivanja i trošenja budžetskih sredstava** iz budžeta Republike Srbije, AP Vojvodine i lokalnih samouprava namenjenih za dotacije nevladinim organizacijama” i **omogućavanje pristupa budžetskim sredstvima pod jednakim uslovima za sve organizacije civilnog društva** (obaveza raspisivanja konkursa).

Šta do sada (ni)je promenjeno? Svake godine u medijima se pojavljuju izveštaji o stotinama miliona dinara dodeljenih nevladinim organizacijama, iz čega građani stiču pogrešan utisak da udruženja građana dobijaju ogromne sume novca a da se rezultati njihovog rada ne primećuju na terenu. U

¹ Dotacije nevladinim organizacijama gradova Finansiranje NVO iz budžeta u Srbiji, CRNPS Beograd maj 2011

² Ibid.

³ Izveštaj o sprovedenoj javnoj raspravi o Predlogu nacionalne strategije za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva u Republici Srbiji za period 2015-2019. godine. 28.avgust 2015.

<http://strategija.civilnodrustvo.gov.rs/press-centar/saopstenja/objavljen-izvestaj-o-sprovedenoj-javnoj-raspravi?lng=lat> posećeno 20.11.2015.

⁴ Linija 481 <http://www.crnps.org.rs/category/linija481>

realnosti, sa republičkog nivoa u okviru budžetske linije 481 ispod dve petine sredstava odlazi udruženjima građana, dok se lavovski deo odvaja za finansiranje sportskih klubova, verskih organizacija, političkih partija i drugih korisnika. Na primer, iz republičkog budžeta je u 2014. godini sa linije 481 za sport odvojeno 30%, za političke partije 18%, crkve 12,8%, dvorski kompleks 0,6%, udruženja građana 38,82% i Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom 0,08% sredstava sa budžetske linije 481.

Rezultati naše analize u Pirotu, Kraljevu i Somboru, pokazuju da na lokalnom nivou udruženja građana dobijaju još manje sredstava – oko jedne petine, dok oko tri četvrtine novca odlazi na finansiranje sportskih organizacija a ostatak na druge korisnike.

Tako je na primer u Pirotu za finansiranje sportskih i omladinskih sportskih udruženja izdvojeno 73,3% sredstava a za potrebe udruženja građana 15%. U Kraljevu je za finansiranje sportskih organizacija izdvojeno 69,6% a za udruženja građana 18,7%. Rezultati iz Sombora su neuporedivi zbog načina na koji se klasifikuju dotacije.

Iako klasifikacija koju primenjuje somborska lokalna samouprava nije pogrešna, primer Sombora najbolje pokazuje koliko su sadašnja pravila o vođenju izdataka za korisnike sa budžetske linije 481 netransparentna.

Još 2010. godine 188 organizacija NVO uputilo je apel nadležnim republičkim organima zahtev za diversifikaciju linije 481, tako da se ona jasno razdvoji prema tipu korisnika sredstava, da bi građani mogli da steknu jasniji uvid na koji način se troši novac sa ove budžetske linije. Međutim, do sada nije bilo nikakvog pomaka. Naprotiv.

Rezultati pilot projekta koji smo sproveli u Pirotu, Kraljevu i Somboru još jednom potvrđuju važnost uvođenja veće transparentnosti finansiranja sa budžetske linije 481. To je jedan od zahteva koji se nalazi u vrhu prioriteta koje NVO postavljaju pred vladu.⁵

Novim Zakonom o udruženjima usvojenim 2009. godine, uveden je institut obaveznosti raspodele sredstava sa budžetske linije 481 raspisivanjem konkursa na svim nivoima vlasti, čime je delimično ispunjen drugi zahtev NVO da svim organizacijama civilnog društva bude omogućen pristup budžetskim sredstvima pod jednakim uslovima društva⁶.

U svim lokalnim samoupravama obuhvaćenim ovim pilot projektom, novac za udruženja građana raspodeljuje se na osnovu konkursa, a samo u Somboru ovaj uslov važi i za sportske organizacije. Ostale organizacije ne podležu ovoj obavezi. Time se udruženja građana stavljaju u neravnotežan položaj u odnosu na druge korisnike sa ove budžetske linije.

Neophodno je uvesti programske budžete orjentisane na očekivane rezultate korišćenja javnih sredstva i merljive pokazatelje uspešnosti njihove realizacije za sve korisnike sa budžetske linije 481.

⁵ Matrica za praćenje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva, Izveštaj za Srbiju 2014., Beograd decembar 2014., str. 7

⁶ Dotacije nevladinim organizacijama gradova ibid

NALAZI ISTRAŽIVANJA U PIROTU, KRALJEVU I SOMBORU

Tri lokalne samouprave koje smo izabrali za analizu su – gotovo u svemu – tri sasvim različite priče, ali je iz njihovih iskustava moguće izvući važne pouke o konkretnim praksama korišćenja linije 481 na lokalnom nivou.

Institucija konkursa i dalje samo za udruženja građana

Prema mišljenjima organizacija civilnog sektora iz Pirota uslovi finansiranja udruženja građana su u potpunosti transparentni: svi konkursi objavljuju se na web stranicama lokalne samouprave, smernice i kriterijumi za apliciranje su jasni, postoje standardni formulari za prijavu projekata, a rezultati ishoda konkursa se takođe redovno objavljuju na web stranicama lokalne samouprave. Sva udruženja građana imaju pravo slobodnog uvida u sve predate projekte u okviru pojedinačnih konkursa, imena članova komisije se javno objavljuju posle sprovedenog konkursa. Sve organizacije koje su primaoci novca dužne su da podnesu narativni i finansijski izveštaj, fotografije sa događaja i drugu dokumentaciju kojom se pravdaju utrošena sredstva. Odobrena sredstva redovno se isplaćuju odabranim korisnicima.

Predstavnici civilnog sektora iz Kraljeva smatraju da sama procedura učestvovanja u konkursima koje raspisuje lokalna zajednica netransparentna i ostavlja veliki prostor za arbitrarno donošenje odluka. Učesnici okruglog stola rekli da su smernice za konkurisanje kontradiktorne, broj dokumenata koji se traži prevelik i finansijski opterećujući za udruženja, a kriterijumi izbora nejasni. Takođe, predstavnici civilnog sektora nemaju uvid u sastav članova komisije koja se bavi ocenjivanjem projekata ni posle završenih konkursa, niti imaju mogućnost uvida u projekte koji su učestvovali na konkursu. Civilni sektor nema saznanja o tome na koji način se kontroliše primena odobrenih projekata i trošenje dodeljenih sredstava. Događa se da se arbitrarnim odlukama lokalne samouprave smanjuje ili ukida deo već namenjenih sredstava. Tako je na primer, prema navodima učesnika okruglog stola, odlukom lokalne samouprave da se finansira Dejvis kup u Kraljevu, mnogim sportskim organizacijama ukinut je deo već odobrenih sredstava i ad hoc usmeren za finansiranje Dejvis kupa.

Predstavnici civilnog sektora u Somboru su kao posebno dobre primere konkursnih procedura u ovom gradu istakli konkurse za finansiranje potreba mladih, medija i sporta dok u nekim drugim slučajevima nisu na odgovarajući način isprogramirani prioriteta na osnovu kojih se dodeljuju sredstva (iz domena socijalne politike i dr). U proceduri odobravanja sredstava za potrebe medija, somborska lokalna samouprava koristi formular koji je kreiralo Ministarstvo kulture a sa manjim varijacijama se koristi i na nivou Pokrajine. Ovo je istaknuto kao primer dobre prakse. Lokalna samouprava na transparentan način objavljuje konkurse i rezultate konkursa. Napravljeni pomaci u povećanju transparentnosti procedura finansiranja iz budžeta rezultat su ličnog entuzijazma pojedinaca a ne sistemskih promena u institucionalnom okviru.

U sva tri grada, uočeno je nedovoljno transparentno vođenje evidencije o dobitnicima sredstava sa budžetske linije 481. Nazivi dobitnika sredstava su nejasno napisani (Na primer kod sportskih klubova ne zna se da li KK znači kajakaški, košarkaški ili kuglaški klub); Nema ujednačenog obrasca za vođenje evidencije za budžetsku liniju 481;

Nijedna opština nije nam podatke dostavila elektronskim putem. Grad Sombor je čak tražio novčanu nadoknadu za pokrivanje troškova oko štampanja dostavljenih informacija. Štampanje tolikog broja papira je bilo suvišno (na jednom listu papira A4 formata štampan je po jedan dobitnik, a 2/3 stranice ostalo je prazno).

Najveće nepravilnosti u vođenju evidencije korisnika pronašli smo u Somboru.

Na listi korisnika je Nacionalna služba za zapošljavanje koja nije NVO a nalazi se u pet najvećih primalaca sredstava sa budžetske linije 481. U diskusiji na okruglom stolu razjašnjeno je da je reč o javnim radovima finansiranim preko NZS, a koji su organizovani uz pomoć udruženja građana. Ukoliko u trošenju sredstava nije bilo zloupotreba novca, reč je o prekršaju. Na listi primalaca u Somboru, u desetak slučajeva evidentirano je direktno plaćanje usluga ili dobara preduzećima i privatnim preduzetnicima, što nije dozvoljeno zakonom i predstavlja prekršaj. Iako je tokom diskusije na okruglom stolu u Somboru razjašnjeno da se najverovatnije radi o plaćanjima za potrebe projekata NVO (radni ručkovi, prevoz i sl.) i dalje je reč o prekršaju.

Da bi se izbegli ovakvi propusti, **potrebno je sprovesti depolitizaciju i profesionalizaciju zaposlenih koji rade na poslovima budžeta.**

Posle objavljivanja liste korisnika sa budžetske linije 481 javila nam se privatna kompanija Singal d.o.o. koja je uslužno farbala linije na atletskom stadionu sa tvrdnjom da za ovaj posao nije dobila onoliko novca koliko je naznačeno u dokumentaciji koju nam je poslala lokalna samouprava već znatno manju sumu.

Primer Kraljeva (gde je dodeljeni novac arbitrarno preusmeravan na druge korisnike) i **primer Sombora** (gde postoji sumnja o sumi novca stvarno uplaćenju na račun korisnika) kao i druge izložene nepravilnosti, **upućuju na potrebu većeg angažovanja Državne revizorske institucije i civilnog sektora u kontroli trošenja novca sa budžetske linije 481.**

Ni u jednom od ova tri grada civilni sektor nije uključen u rad komisija za ocenjivanje projekata bilo zbog uverenja da bi time ušli u konflikt interesa⁷ (Pirot) ili zbog zanemarivanja ranijih dobrih iskustava u radu takvih mešovitih komisija (lokalna samouprava i civilni sektor) kao što je to slučaj u Kraljevu.

Utvrđivanje prioriteta potreba građana i učešće NVO

U sve tri lokalne samouprave, civilno društvo nedovoljno učestvuje u utvrđivanju prioriteta ciljeva finansiranja potreba građana. Lokalne samouprave se nedovoljno (Sombor) ili gotovo nimalo (Kraljevo) u odabiru ciljeva finansiranih sa budžetske linije 481, ne oslanjaju na strateške dokumente o razvoju grada, politike prema mladima i dr. Lokalne samouprave su nefleksibilne prema novim potrebama građana (na primer davanja prioriteta ekološkim akcijama u slučajevima prethodnih ekoloških akcidenta, većem finansiranju organizacija NVO koje se bave projektima vezanim za saniranje posledica poplava) već se iz godine u godinu drže istih procentualnih iznosa za utvrđene prioritete. (Kraljevo). Lokalne samouprave nisu konsekvantne u uključivanje građana i civilnog sektora u javne rasprave o strateškim dokumentima (Sombor), već to zavisi od slučaja do slučaja.

⁷ Iako je u Vodiču za transparentno finansiranje udruženja i drugih organizacija civilnog društva iz sredstava budžeta lokalnih samouprava Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom (Beograd 2013) jasno objašnjeno da postoje vidovi učešća OCD kojima se izbegava konflikt interesa očigledno je da ovakav vid učešća OCD u radu komisija još nije zaživeo u praksi)

U Pirotu je civilni sektor zadovoljan određivanjem prioriteta u finansiranju građana u Kraljevu i Somboru nije. Organizacije civilnog sektora u Pirotu, učesnici okruglog stola, smatraju da se velika izdvajanja za sport (73%) mogu objasniti veoma razvijenom sportskom scenom u Pirotu gde postoji 56 sportskih klubova koji se bave potrebama dece u Pirotu. U nedostatku drugih sadržaja za mlade, smatraju sportske aktivnosti korisnim sadržajem za mlade.

Civilni sektor u Kraljevu nezadovoljan su činjenicom da se od 69% sredstava koje se sa budžetske linije 481 izdvaja za sport, najveće sume dodeljuju arbitrarno (na primer sportski ljubovi koje je lokalna samouprava izabrala kao prioritete) iako ne postižu nikakve rezultate, dok su druge organizacije koje su rasadnici sportskih talenata i imaju jak podmladak (Odbojkaški klub „Ribnica“) dobijaju znatno manje novca. Ovakve manje sportske organizacije u Kraljevu zainteresovane su da pređu na projektno finansiranje svojih sadržaja.

Raspoloživa sredstva za finansiranje sa linije 481 i drugi izvori za finansiranja potreba građana

Za predstavnike civilnog sektora u Pirotu najveći problem su mala sredstva koja se izdvajaju na budžetskoj liniji 481. Prema informacijama predstavnika lokalne samouprave Pirota koji su prisustvovali okruglom stolu, lokalna samouprava nema nikakvu slobodu odlučivanja u određivanju sume koja se izdvaja na ovu budžetsku liniju. U skladu sa uputstvima sa republičkog nivoa da se rashodi u okviru ove linije planiraju „maksimalno restriktivno“, raspoloživa sredstva za 2014. su smanjena za 5% a očekuje se da će biti dodatno smanjena i u 2016., što je u skladu sa najavama ministarstva finansija da će se ukupan obim sredstava za finansiranje lokalnih samouprava u narednoj godini smanjiti.⁸

Lokalnim samoupravama sputane su ruke u fleksibilnijem korišćenju sredstava sa linije 481. Na primer, iako Pirota ima snažan privredni sektor, ne postoji saradnja između države, privrede i civilnog društva u zajedničkom određivanju politika i načina finansiranja potreba građana udruživanjem sredstava sa budžetske linije 481 i sredstava privrede za finansiranje projekata korporativne društvene odgovornosti.

Neophodno je dodatno fleksibilizovati propise kojima bi se omogućila veća autonomija lokalnih samouprava u određivanju sume sredstava namenjene budžetskoj liniji 481.

Predstavnici civilnog sektora u Kraljevu smatraju da je procedura prenosa sredstava spora pa se dešava da se organizacijama nameću nerealni rokovi izvršenja projekata, a učesnici okruglog stola u Somboru smatraju da su iznosi sredstava koji se određuju (20.000 do 70.000 dinara) po projektu premali da bi njima mogli da se finansiraju projekti koji bi imali trajnije rezultate. Umesto toga predlažu da se finansira manji broj projekata pod jačim nadzorom civilnog sektora.

Organizacije civilnog društva u Kraljevu i Somboru ukazuju da se veliki deo novca za potrebe građana raspodeljuje na bazi diskrecionih prava koja su data gradonačelnicima i da ova sredstva, čak i kada su data za stvarne potrebe građana, ne podležu instituciji konkursa, za njih ne postoje razvijeni mehanizmi praćenja trošenja novca niti ostvarenih rezultata.

⁸ Udovički: Manje novca za lokalne samouprave u 2016. godini Agencija Beta <http://www.naslovi.net/2015-11-16/beta/u-2016-manje-sredstava-iz-budzeta-za-lokalne-samouprave/17399915>

Partijski pritisci u raspodeli sredstava sa budžetske linije 481

Organizacije civilnog sektora godinama ukazuju na pojavu kvazi, ad hoc osnovanih udruženja građana, za koje se sumnja da su maska za finansiranje odabranih partijskih korisnika.⁹

Diskusije na okruglim stolovima u Pirotu, Kraljevu i Somboru ukazuju na opravdanost ovih sumnji. U Pirotu je česta pojava da se udruženja građana osnivaju „samo za potrebe određenih konkursa“, i da „samo formalno ispunjavaju uslove raspisanih konkursa“ iako iza sebe nemaju nikakav rad i rezultate, niti se posle sprovedenih projekata dalje bave temama za koje im je bio dodeljen novac. **Civilni sektoru u Kraljevu i Somboru ukazuje da su ad hoc osnovane organizacije prikriveni način za finansiranje „partijskih vojnika“,** pojedinaца koji su „zadužili pojedine partije“ i stranačkih podmladaka „za njihove aktivnosti tokom predizbornih kampanja i drugih stranačkih aktivnosti“. U uslovima sve manje raspoloživih radnih mesta, finansiranje prikriveno partijskih organizacija civilnog društva je način „bar privremenog zapošljavanja stranačkih kadrova“ koje je trenutno nemoguće zaposliti na drugi način.

Aktivizam civilnog sektora

U sva tri grada civilni sektor je nedovoljno aktivan u podsticanju dijaloga sa lokalnim samoupravama i privredom na jednoj strani i građanima na drugoj strani.

Na primer, u Pirotu smatraju da je civilnom sektoru trebalo dugo vremena da izađe iz sopstvene učaurenosti i počne da predstavlja građanima rezultate svoga rada. Sada gotovo sva udruženja građana drže redovne konferencije za medije. Dosadašnji pokušaji udruženja građana u Pirotu da sarađuju sa predstavnicima privrede nisu naišli na adekvatan odgovor.¹⁰

Pre našeg okruglog stola u Kraljevu, prisutne organizacije civilnog društva nisu pokušavale da otvore dijalog sa lokalnom samoupravom i zagovaraju transparentnija pravila finansiranja i bolji tretman civilnog društva u ovom gradu. Tokom diskusije na okruglom stolu, prisutne organizacije došle su do zaključka da dele slična iskustva i imaju niz sličnih zahteva s kojima bi htele da izađu pred predstavnike lokalne samouprave. Takođe, pomenuta su ranija dobra iskustva u saradnji između lokalne samouprave i civilnog sektora (mešovita komisija za dodelu sredstava na konkursima za NVO) koja su napuštena usled nezainteresovanosti novih garnitura vlasti. Prvi sastanak predstavnika civilnog društva iniciran je prve nedelje u novembru.

U Somboru je takođe ocenjeno da su organizacije civilnog sektora nedovoljno organizovane u zastupanju svojih stavova.

U Pirotu i Somboru civilni sektor zalaže se za formiranje kancelarija za saradnju sa civilnim sektorom po ugledu na republički nivo.

⁹ Ministar Vulin i NVO mafija Pescanik 4.12.2014. <http://pescanik.net/ministar-vulin-i-nvo-mafija/> posećeno 20.11.2015.

¹⁰ Prema istraživanjima, oko 61% udruženja građana na lokalnom nivou ima iskustva u radu sa sektorom privrede.

Centar
za
razvoj
neprofitnog
sektora

ZAKLJUČAK

Iskustva stečena tokom sprovođenja pilot projekta u Pirotu, Kraljevu i Somboru kao i prethodna istraživanja i nalazi vezani za funkcionisanje budžetske linije 481 pokazuju da na nivou lokalnih samouprava postoji veliki prostor za unapređenje saradnje predstavnika države i civilnog sektora.

Pored neophodnih izmena u zakonskom okviru koje smo sugerisali u ovom tekstu, smatramo da različiti ishodi primene istovetnih propisa u ova tri grada govore u prilog teze da je kvalitet dijaloga predstavnika lokalnih samouprava i civilnog sektora presudan faktor u efikasnom zadovoljavanju potreba građana.

LITERATURA:

1. DOTACIJE NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA GRADOVA: FINANSIRANJE NVO IZ BUDŽETA U SRBIJI, CRNPS BEOGRAD 2011
2. MATRICA ZA PRAĆENJE PODSTICAJNOG OKRUŽENJA ZA RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA, IZVEŠTAJ ZA SRBIJU 2014., BEOGRAD 2014
3. IZVEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI O PREDLOGU NACIONALNE STRATEGIJE ZA STVARANJE PODSTICAJNOG OKRUŽENJA ZA RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA U REPUBLICI SRBIJI ZA PERIOD 2015-2019. GODINE. BEOGRAD 2015
4. VODIČ ZA TRANSPARENTNO FINANSIRANJE UDRUŽENJA I DRUGIH ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA IZ SREDSTAVA BUDŽETA LOKALNIH SAMOUPRAVA KANCELARIJE ZA SARADNJU SA CIVILNIM DRUŠTVOM, BEOGRAD 2013.

This project is funded by the European Union, through the EU Instrument for Pre-accession Assistance (IPA) Civil Society Facility (CSF)

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Centar za razvoj neprofitnog sektora
Gospodar Jevremova 47a/2, 11000 Beograd, Srbija
Telefon: +381 11 2626113
info@crnps.org.rs * www.crnps.org.rs